

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องรับผิดชอบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2521 มาตรา 60 ระบุไว้ว่า รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการของประเทศ การจัดการศึกษอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ สถานศึกษาทั้งปวงอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ (กระทรวงมหาดไทย 2526 : 16) ฉะนั้น การจัดการศึกษาในทุกระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ต่างก็อยู่ในความควบคุมดูแลของรัฐทั้งสิ้น การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับนั้น ตามนโยบายของรัฐในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 2 ข้อ 11 กล่าวว่า รัฐพึงจัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงบริบูรณ์ สำหรับสถานศึกษาของรัฐและของท้องถิ่นจะต้องจัดให้เปล่า (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 5)

หน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาโดยตรง ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 2. โรงเรียนสาธิต จักโดยวิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
 3. โรงเรียนราษฎร์ จักโดยเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
 4. โรงเรียนศึกษาพิเศษและศึกษาสงเคราะห์ ที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาแก่เด็กประเภทพิเศษ เช่น พิการหรืออยู่ในท้องถิ่นห่างไกล สังกัดกรมสามัญศึกษา
 5. โรงเรียนสังกัดองค์กรท้องถิ่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เทศบาลและเมืองพัทยา
 6. โรงเรียนในความดูแลของหน่วยงานที่ไม่ได้รับผิดชอบการจัดการศึกษาโดยตรง เช่น กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมประชาสงเคราะห์ เป็นต้น
- (สนานจิตร สุคนทรพิทย์ ม.ป.ป. : 1 - 2)

การจัดการประถมศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ปรากฏว่า สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติมีโรงเรียนประถมศึกษาและนักเรียนอยู่ในความรับผิดชอบมากที่สุด สถิติ
 ปีการศึกษา 2528 มีโรงเรียนในสังกัด 30,635 โรงเรียน มีนักเรียน 6,419,214 คน
 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 4) หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
 2521 กล่าวถึงการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาไว้ว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษา
 ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน ให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้
 เพื่อจะได้ประกอบอาชีพตามวัยและความสามารถ และดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
 อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : ๗)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดขอบข่ายของงานบริหาร
 โรงเรียนประถมศึกษาไว้รวม 6 งานคือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน
 งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ
 ได้แบ่งงานบริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 6 งาน ออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. งานหลัก เป็นงานที่เป็นไปเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายของหลักสูตรโดยตรง
 คืองานวิชาการ
2. งานสนับสนุน เป็นงานที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานหลักเป็นไปอย่างมี
 ประสิทธิภาพ คือ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่
 และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ 2528 ก
 : 5)

Edward W. Smith and Others (1961 : 17) ได้แบ่งงานที่ผู้บริหารจะต้อง
 รับผิดชอบไว้เป็นอย่าง ๆ โดยได้เสนอให้ความคิดเห็นของแต่ละงานไว้เป็นร้อยละ ดังนี้

1. งานในหน้าที่ทั่วไป ร้อยละ 5
2. งานบริหารครูผู้สอนและไม่ใช้ครูผู้สอน ประมาณร้อยละ 20
3. งานวิชาการ ประมาณร้อยละ 40
4. งานบริหารอาคารสถานที่ ประมาณร้อยละ 5
5. งานบริหารการเงิน ประมาณร้อยละ 5

6. งานบริหารกิจการนักเรียน ประมาณร้อยละ 20

7. งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ประมาณร้อยละ 5

การแบ่งเวลาที่ใช้ในการบริหารงานแต่ละงาน ผู้บริหารควรแบ่งเวลาให้มากที่สุด
พอเหมาะกับความสำคัญของงาน จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร ของสำนักงาน
โครงการรับความช่วยเหลือ (2528 ก : 9) สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรใช้เวลาในการบริหารงาน
ต่าง ๆ ในรอบสัปดาห์ (35 ชั่วโมง) แยกตามขนาดโรงเรียน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงเวลาที่ใช้ในการบริหารแยกตามขนาดโรงเรียน

งานบริหารโรงเรียน	ขนาดโรงเรียน		
	ใหญ่	กลาง	เล็ก
วิชาการ	12	12	13
บุคลากร	6	6	5
กิจการนักเรียน	6	6	6
ธุรการและการเงิน	5	5	4
อาคารสถานที่	4	3	3
ความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	2	3	4
รวม	35	35	35

จากตารางที่แสดงไว้ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการแบ่งเวลา
ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เหมาะกับความสำคัญของแต่ละงาน ทั้งนี้ ตาราง
แสดงสัดส่วนของเวลาไม่ได้เป็นสัดส่วนที่เหมาะสมที่สุด หากเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งที่พอจะยึดเป็น
แนวทางได้

หากพิจารณาจากแนวคิดของ Edward W. Smith and Others และตาราง
เวลาที่ใช้ในการบริหารแยกตามขนาดโรงเรียนของสำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ จะเห็น
ได้ว่า งานวิชาการ เป็นงานหลักที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบและใช้เวลามากที่สุดกว่างานด้านอื่น ๆ
เชวาร์น มินิวส์ (ม.ป.ป. : 8 - 9) ได้ให้ความเห็นว่า นอกเหนือจากการเรียนการสอนตาม

ปกติแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนพึงตระหนักว่ายังมีส่วนสำคัญเกี่ยวกับนักเรียนอยู่เป็นอันมาก อาทิ เช่น การจัดบริการต่าง ๆ ให้กับนักเรียนเพื่อเสริมชีวิตของนักเรียนให้สมบูรณ์ขึ้น เพราะจะอาศัยแค่เพียงการเรียนการสอนในห้องเรียน ในชั้นเรียน คงได้ผลไม่สมบูรณ์แน่ การจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนนอกชั้นเรียนซึ่งอยู่ในขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนนี้ คงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญซึ่งโรงเรียนและผู้บริหารคงจะต้องชวนช่วยจัดและดำเนินงานให้ได้ตามทรัพยากรและโอกาสที่มีอยู่ในสังคมประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญของการจัดงานด้านกิจกรรมนักเรียนควบคู่ไปกับงานด้านวิชาการ

สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ (2528 ข : 22 - 23) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารจัดการนักเรียนและขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนไว้ว่า หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มุ่งให้นักเรียน "คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น" การจัดการเรียนการสอน ต้องให้นักเรียนเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป วิธีการเรียนที่จะเกิดผลดีแก่ตัวผู้เรียนนั้น ได้แก่ การเรียนโดยการกระทำ งานกิจการนักเรียนเป็นการจัดกิจกรรมในค่านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนของนักเรียนในห้องเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร งานกิจการนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจะดำเนินไปได้ผลเพียงใด ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานในค่านนี้เป็นไปอย่างราบรื่น เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงควรสนับสนุนและส่งเสริมงานกิจการนักเรียน โดยร่วมมือกับบุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย จัดทำเป็นแผนงานและโครงการงานกิจการนักเรียนในแต่ละปีการศึกษาให้ชัดเจน ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษามีหลายกิจกรรม กิจกรรมที่สำคัญได้แก่เรื่องต่อไปนี้

1. กิจกรรมที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523
ระเบียบที่เกี่ยวข้องและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เช่น

- 1.1 การจัดทำเชกบริการ
- 1.2 การจัดทำสำมะโนนักเรียน
- 1.3 การเกณฑ์การรับนักเรียนเข้าเรียน
- 1.4 การปฐมนิเทศผู้ปกครอง

- 1.5 การแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดเรียน
2. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน เช่น
 - 2.1 การบริการสุขภาพ
 - 2.2 การจัดอาหารกลางวัน
 - 2.3 การบริการแนะแนว
 - 2.4 การบริการนักเรียนขาดแคลน
 - 2.5 ทุนการศึกษา
3. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน เช่น
 - 3.1 กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย
 - 3.2 กิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน
 - 3.3 กิจกรรมจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ
 - 3.4 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
 - 3.5 การทัศนศึกษา
 - 3.6 การจัดกีฬา
 - 3.7 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน
 - 3.8 การนำเพื่อประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน
4. กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า เช่น
 - 4.1 การติดตามผลการเรียน
 - 4.2 การตั้งสมาคมศิษย์เก่า
 - 4.3 การสรรหาและยกย่องคนดีเก่าประจำท้องถิ่นและชุมชน

จากข้อมูลที่ไต่ถามถึงในตอนต้น จะเห็นได้ว่า การจัดการประถมศึกษาชั้น หน่วยงานที่มีจำนวนโรงเรียนในความรับผิดชอบมากที่สุดคือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในแต่ละสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดซึ่ง เป็นหน่วยงานที่ย่อยลงมา จะมีลักษณะเฉพาะและสภาพ

ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนแตกต่างกันออกไป สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี มีลักษณะเฉพาะและสภาพปัญหาในการบริหารงานกิจการนักเรียนที่น่าสนใจ ดังนี้

จังหวัดชลบุรี ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางรถไฟสายเหนือ 133 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) 155 กิโลเมตร เป็นจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของสำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 6 จังหวัดชลบุรีมีลักษณะเฉพาะและมีปัญหาในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาหลายประการ เช่น

1. ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ 6,586.67 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,114,668.75 ไร่ เป็นที่ราบลุ่มประมาณ 1,770 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ราบสลับเนินเขาและภูเขาประมาณ 4,816.67 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดชลบุรี 2527 : 1 - 3) จากการที่มีพื้นที่ค่อนข้างกว้างขวางมาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนในระดับจังหวัดบางประการ โรงเรียนที่อยู่ในท้องที่อำเภอห่างไกลไม่สามารถส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันกรีฑานักเรียนได้ เช่น ในปีการศึกษา 2528 โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอชัยบาดาล ซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่ห่างจากจังหวัดประมาณ 95 กิโลเมตร ไม่ได้ส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันกรีฑานักเรียนของจังหวัด (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี 2529 : 1 - 2)

2. เป็นจังหวัดที่คั้งหน่วยทหาร จังหวัดชลบุรีมีหน่วยทหารตั้งอยู่เฉพาะหน่วยใหญ่มีถึง 9 หน่วย คือ จังหวัดทหารบกลพบุรี ศูนย์สงครามพิเศษ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ศูนย์การบินทหารบก ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก กรมทหารราบที่ 31 รักษาพระองค์ โรงพยาบาลอนันตมหิตลและกองบิน 2 (สำนักงานจังหวัดชลบุรี 2527 : 18) หน่วยทหารคั้งกล่าวหลายหน่วยมีสวัสดิการจักรรับส่งนักเรียน ทำให้นักเรียนประถมศึกษาไปเข้าเรียนในโรงเรียนที่อยู่ปกครองเห็นว่าดี มีชื่อเสียง นักเรียนส่วนหนึ่งจะไม่เข้าเรียนตามเขตบริการของโรงเรียน

3. เป็นจังหวัดที่มีคุณภาพนักเรียนต่ำ จากการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2528 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มประสบการณ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี เป็นลำดับที่ 73 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายของประเทศ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี 2529 ง : 168) การแก้ปัญหาคคุณภาพนักเรียนที่ต่ำนั้น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี มีโครงการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2529 - 2531 ซึ่งมีโครงการ

ย่อย ได้แก่ โครงการควบคุมและนิเทศ เพื่อเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี
 โครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โครงการนิเทศครู
 ผู้สอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำแยกตามสมรรถภาพ โครงการประเมิน
 ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โครงการประกวดกลุ่มโรงเรียน โรงเรียน
 ครูผู้ปฏิบัติงานดีเด่นปีการศึกษา 2529 โครงการประกวดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนวินัย
 นักเรียน ประชาธิปไตย อาหารกลางวันดีเด่นและกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา
 และโครงการประกวดสื่อการเรียนการสอนและหนังสืออ่านประกอบระดับประถมศึกษา
 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี 2529 ช : 1 - 48) ในโครงการประกวดกิจกรรม
 ต่าง ๆ นั้น มีกิจกรรมที่จัดประกวดคือ กิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอนประชาธิปไตยดีเด่น
 กิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนดีเด่น กิจกรรมอาหารกลางวันดีเด่น กิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น
 นักเรียนที่มีมารยาทดีเด่น นักเรียนที่เป็นนักประดิษฐ์ กิจกรรมประกอบจังหวะ การเล่นดนตรีไทย
 ประเภทเครื่องสาย การเล่นอังกะลุงและการจักสานดอกไม้ (สำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดลพบุรี 2529 ช : 41 - 42) กิจกรรมที่จัดประกวดดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร
 กิจการนักเรียนเท่านั้น

4. สภาพปัญหาทั่วไปของการจัดการประถมศึกษา จากการศึกษาผลในโครงการ
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเคลื่อนที่ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ใ้พบปัญหา
 ทั่วไป คือ

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ได้แก่ โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลหาครูไปสอนยาก
 หรือไปสอนอยู่ระยะหนึ่งจะขอย้ายหรือขอมาช่วยราชการอยู่ใกล้ ไม่เตรียมการสอนและไม่สอน
 ตามแผนการสอน ไม่สอนซ่อมเสริม ครูมีกิจกรรมอื่นมากเกินไป

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ ขาดเรียนเนื่องมาจากการเจ็บป่วย
 ขาดเครื่องเขียนแบบเรียน ผู้ปกครองใช้ทำงานที่บ้านหรือไปรับจ้าง ขาดอาหารกลางวัน
 ความยากจนของผู้ปกครอง

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครอง ได้แก่ ไม่สนับสนุนให้เรียนหนังสือต้องการให้
 เด็กช่วยทำงานจึงทำให้เด็กขาดเรียน ไม่ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในก้าวนิชาการ
 ถือว่าการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของโรงเรียนฝ่ายเดียว ผู้ปกครองในบางท้องที่ย้ายที่ทำงานทำให้
 เด็กต้องติดตามบิดามารดาไป ไม่ได้เรียนเต็มเวลา (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี

จากลักษณะเฉพาะของจังหวัดชลบุรีที่มีพื้นที่ค่อนข้างกว้างขวางและมีทั้งที่ราบลุ่มและที่ราบสลับเนินเขา (สำนักงานจังหวัดชลบุรี 2527 : 1 - 3) ทำให้อำเภอที่อยู่ห่างไกลบางอำเภอไม่ได้ร่วมกิจกรรมการแข่งขันกรีฑานักเรียนของจังหวัด (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี 2529 : 1 - 2) เป็นจังหวัดที่มีหน่วยทหารตั้งอยู่มากโดยเฉพาะหน่วยใหญ่ ๆ มีถึง 9 หน่วย (สำนักงานจังหวัดชลบุรี 2527 : 18) หน่วยทหารบางหน่วยจัดสวัสดิการรับส่งนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่เข้าเรียนตามเขตบริการของโรงเรียน ในด้านคุณภาพการศึกษา จากการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2528 คะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มประสบการณ์ เป็นลำดับที่ 73 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายของประเทศ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี 2529 ง : 168) และจากสภาพปัญหาทั่วไปในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้แก่ ปัญหานักเรียนขาดเรียน การขาดแคลนเครื่องเขียนแบบเรียน การขาดอาหารกลางวัน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี 2529 ก : 3 - 5) ประกอบกับความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน อันเป็นงานสนับสนุนงานหลักคืองานวิชาการดังกล่าวแล้ว ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารในหน่วยงานระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี มีความสนใจที่จะศึกษากิจการนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด ได้ดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี

2. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามขั้นตอนคือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของงานกิจการนักเรียน การวางแผน การดำเนินการและการประเมินผล ในกิจกรรมที่สำคัญ 4 ประการ ตามกรอบแนวคิดของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้คือ

2.1 กิจกรรมที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ระเบียบที่เกี่ยวข้องและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ได้แก่ การจัดทำเชกบริการ การจัดทำสำมะโนนักเรียน การเกณฑ์การรับเด็กเข้าเรียน การปฐมนิเทศผู้ปกครอง การแก้ปัญหานักเรียนขาดเรียน

2.2 กิจกรรมที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน ได้แก่ การบริการสุขภาพ การจัดอาหารกลางวัน การบริการแนะแนว การบริการนักเรียนขาดแคลน ทุนการศึกษา

2.3 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมสร้างวินัยในโรงเรียน กิจกรรมจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน การทัศนศึกษา การจัดกีฬา การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน การบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

2.4 กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า ได้แก่ การติดตามผลนักเรียน การตั้งสมาคมศิษย์เก่า การสรรหาและยกย่องคนดีเก่าประจำท้องถิ่นและชุมชน

3. ขอบเขตของประชากร การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี โดยศึกษาจากประชากร 4 กลุ่ม คือ

3.1 กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน

3.2 กลุ่มครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน

3.3 กลุ่มประธานกรรมการศึกษา

3.4 กลุ่มตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

งานกิจการนักเรียน หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้ได้ดี ตามกรอบแนวคิดของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 4 ประการ คือ

1. กิจกรรมที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523ระเบียบที่เกี่ยวข้องและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เช่น การจัดทำเชตบริการ
2. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน เช่น การบริการสุขภาพ
3. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย
4. กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า เช่น การติดตามผลนักเรียน

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดลพบุรี ในปีการศึกษา 2529 ที่เปิดสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2523

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูใหญ่หรือผู้ช่วยครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดลพบุรี

ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน ให้รับผิดชอบปฏิบัติงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน

ประธานกรรมการศึกษา หมายถึง ประธานกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดลพบุรี

ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนที่คัดเลือกมาในแต่ละโรงเรียน จำนวน 1 คน

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางให้สำนักงานการศึกษาจังหวัดลพบุรี นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการดำเนินงานตามโครงการ เร่งรัดคุณภาพการศึกษาจังหวัดลพบุรี

ปีการศึกษา 2529 - 2531

2. เพื่อเป็นแนวทางให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี นำผลการวิจัยไปใช้สนับสนุนและส่งเสริม ให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดได้ดำเนินงานด้านกิจการนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษาที่จะนำผลการวิจัยไปศึกษาและเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน กลุ่มประธานกรรมการศึกษาและกลุ่มตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี จำนวน 428 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่กระจายอยู่ในท้องที่ทั้ง 6 อำเภอ และ 2 ถึงอำเภอ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี จึงสุ่มจากโรงเรียน 428 โรงเรียนโดยการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มประชากรของ Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan (1970 : 608) ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 201 โรงเรียน จากการสุ่มตัวอย่างแบบแยกกลุ่ม (Cluster Sampling Technique) โดยการเลือกสุ่มได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอและถึงอำเภอ 201 โรงเรียน ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ศูนย์วิทยุวิทยุวิทยุ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอและกิ่งอำเภอ

อำเภอและกิ่งอำเภอ	จำนวนโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง
อำเภอเมืองลพบุรี	90	42
อำเภอโคกสำโรง	88	41
อำเภอชัยบาดาล	72	34
อำเภอบ้านหมี่	61	29
อำเภอพัฒนานิคม	47	22
อำเภอท่าม่วง	31	15
กิ่งอำเภอท่าหลวง	23	11
กิ่งอำเภอสระโบสถ์	16	7
รวม	428	201

ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน 1 คน ประธานกรรมการศึกษา และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน 1 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 804 คน

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ สุ่มจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 201 โรงเรียน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ มาอำเภอและกิ่งอำเภอละ ร้อยละ 15 ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 30 โรงเรียน ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์

อำเภอและกิ่งอำเภอ	จำนวนโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างครั้งแรก	จำนวนโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์
อำเภอเมืองลพบุรี	42	6
อำเภอโคกสำโรง	41	6
อำเภอชัยบาดาล	34	5
อำเภอบ้านหมี่	29	5
อำเภอพัฒนานิคม	22	3
อำเภอท่าเรือ	15	2
กิ่งอำเภอท่าหลวง	11	2
กิ่งอำเภอสระโบสถ์	7	1
รวม	201	30

ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ใช้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน 1 คน ประธานกรรมการศึกษา และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน 1 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 120 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษา ค้นคว้าแนวคิด แนวปฏิบัติและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน จากเอกสาร ตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย (Conceptual framework of research) เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือในแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2. แบบสอบถาม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน ประธานกรรมการศึกษาและตัวแทนของผู้ปกครองนักเรียน

เครื่องมือชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ลักษณะคำถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประเมินค่า

3. แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน ประธานกรรมการศึกษา ทวิแทนผู้ปกครองนักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแนวคิดเพิ่มเติมในปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน

4. การศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยนำเอกสารที่เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน เช่น คำสั่ง ประกาศ รายงานการประชุมและเอกสารอื่น ๆ จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ นำมาตรวจสอบรายการตามแบบตรวจสอบรายการและบันทึกข้อมูล

5. แบบสังเกต ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้กับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนที่สามารถสังเกตได้

การตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิคณาธิการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะในคันความเที่ยงตรงของเนื้อหา สำนวนภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำและหนังสือรับรองการทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ขอความอนุเคราะห์ในการออกหนังสือขอความร่วมมือจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอในการส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างประชากร คำนึงการและรวบรวมส่งคืนแก่ผู้วิจัย และแจ้งให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและการสังเกต ใ้ทราบ เพื่อผู้วิจัยจะเข้าไปดำเนินการด้วยตนเอง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าร้อยละ แล้วเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารและการปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียน ใช้วิธีหาค่าร้อยละ แล้วเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน ใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้วิธีหาค่าร้อยละ แล้วเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลแนวคิดเพิ่มเติมในปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน ใช้วิธีหาค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

3. ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีหาค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

4. ข้อมูลจากแบบสังเกต ใช้วิธีหาค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

ลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล

การเสนอข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 บท พร้อมทั้งบรรณานุกรมและภาคผนวก คือ

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ค่าจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ความหมายและความสำคัญของงานกิจการนักเรียน ขอบเขตของงานกิจการนักเรียน ประโยชน์ของงานกิจการนักเรียน บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการดำเนินงานกิจการนักเรียน กระบวนการในการดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในค่านต่าง ๆ

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

บรรณานุกรม แสดงรายการเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าในการวิจัย

ภาคผนวก ประกอบด้วยหนังสือคึกค่อราชการ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และอื่น ๆ ที่จำเป็น

ศูนย์วิทยุวิทยุวิทยุ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย